

A revolución dixital e a escola do século XXI

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 27-29

Manuel Area-Moreira

Catedrático de Didáctica e Organización Escolar

Universidad de La Laguna

manarea@ull.edu.es

Cando naceu a *Revista Galega de Educación*, no ano 1986, Internet non existía. Naquel tempo escribiamos as cartas de forma manuscrita, liamos a prensa en papel, mercabamos discos de vinilo e a cada volta que faciamos unha foto tiñamos que levar o carrete a unha tenda e agardar varios días para que se trocasse nunha fotografía impresa.

Non existían as computadoras nos fogares nin imaxinabamos que puidese falarse por teléfono ou enviarse unha mensaxe escrita dende unha praia, dende a rúa ou dende un automóbil. Moito menos que puidésemos

consultar e atopar calquera dato, novas, textos, películas, cancións... de forma instantánea en calquera intre do día.

A revolución dixital trouxo non só novos aparellos e máquinas intelixentes, senón tamén unha fonda alteración das formas de producir, consumir, difundir e acceder á cultura e ó coñecemento. Estes cambios, en poucas palabras, consisten en:

- Cada persoa é consumidora de información, pero tamén produtora e difusora de microcontidos en forma de textos, imaxes, vídeos ou sons.

- A instantaneidade da comunicación xera a configuración doada de redes sociais de persoas conectadas permanentemente.
- A mestura de formas e linguaxes expresivas variadas como as imaxes, iconas, audiovisuais, infografías, podcast... que ademais están interconectadas hipertextualmente.
- O acceso libre e aberto ós contidos na rede está favorecendo cambios relevantes nos dereitos de autor e no consumo dos produtos e obxectos dixitais.
- A perda da privacidade ou intimidade dos datos de cada individuo, xa que cada vez que fai uso da tecnoloxía deixa pegadas ou sinais do que consome, produce, visita, troca, descarga, escribe...
- A automatización dos procesos, de forma que as máquinas son autónomas nas decisións que toman sen que os humanos interveñamos.
- A crecente dependencia que cada persoa ou organización ten da tecnoloxía e do ciberespazo, de xeito que necesitamos estar conectados permanentemente

para traballarmos, para comunicarnos, para o lecer ou para obter información.

Todo este novo panorama sociocultural do ecosistema dixital ten profundas consecuencias para a educación en xeral e para a escola en particular. A continuación nomearei algunhas das máis relevantes, a modo de decálogo, para a escola do século XXI.

1. Máis que nunca é preciso un novo currículo que deixe atrás unha organización do coñecemento enciclopedista ou segmentada por materias ou áreas disciplinares, para lle ofrecer ao alumnado un currículo interdisciplinario onde o coñecemento se presenta e traballa de xeito integrado e por proxectos, que sexa incluso atendendo á diversidade cultural, étnica ou relixiosa, e que sexa igualitario entre homes e mulleres.
2. Necesitamos unha escola que, ademais de amosar o coñecemento, tamén desenvolva competencias básicas nos estudantes para que saiban utilizar funcionalmente o saber, que sexan competentes para atoparen información valiosa na rede, para analizala criticamente

e aplícala para a resolución de problemas, para traballaren colaboradoramente e para teren unha actitude aberta á innovación.

3. O alumnado, máis que consumidor de contidos, ten que ser creador do coñecemento, polo que debe aprender a producir obxectos dixitais nas distintas linguaxes e formatos multimedia (textos, hipertextos, audiovisuais, infografías, sons, murais dixitais, blogs, wikis, entre outros).
4. Téñense que artellar e desenvolver metodoloxías didácticas para a aprendizaxe activa apoiadas nas TIC, como son a aula ó revés ou flipped classroom, a aprendizaxe por proxectos na rede, as webquest...
5. É mester empregar didacticamente Internet na aula. É dicir, solicitarlle ó alumnado tarefas ou actividades de uso do ciberespazo como fonte de información, como estratexia de comunicación e como conxunto de ferramentas ou aplicacións informáticas para crear e publicar contidos.
6. Cómpre educar o alumnado na cidadanía dixital, que impli-

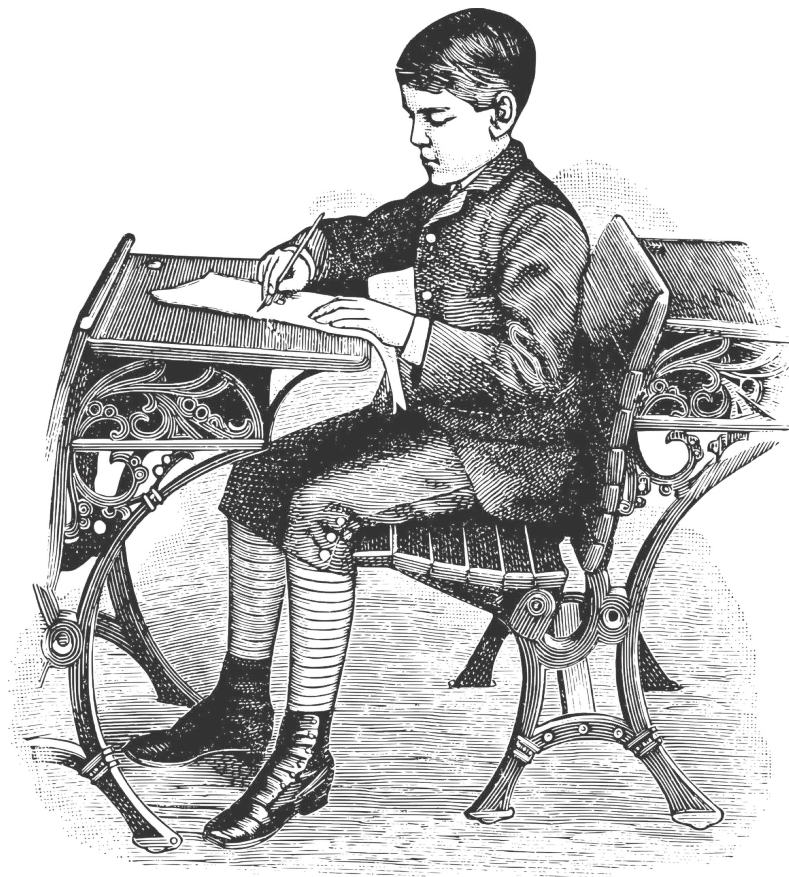
ca, por unha banda, o desenvolvemento de competencias de uso das TIC para obter información, para produci-la, para comunicala; pero tamén o desenvolvemento de valores éticos e democráticos no uso da tecnoloxía.

7. Ensinar novas alfabetizacións vinculadas coa programación de apps e software, como é o pensamento computacional e a robótica educativa.

8. Transformar dixitalmente os materiais didácticos. A nova xeración de recursos pedagóxicos ten que superar un modelo de materiais informativos pechados e estruturadores da acción do alumnado –como son os actuais libros de texto– para ofrecer materiais didácticos accesibles en liña, interactivos, multimedia, *gamificados* e abertos á actividade creativa e comunicativa dos rapaces.

9. Desenvolver novas competencias dixitais docentes, que supoñen un cambio das funcións do profesorado, de forma que deixe de ser un transmisor de información e contidos, para ser un planificador e xestor das actividades de aprendizaxe que o alumnado deberá facer coas tecnoloxías, tanto na aula como no ciberespazo.

10. Concibir todo o centro escolar como unha unidade educativa. A transformación dixital das escolas e centros non só é engadir TIC ás aulas, senón que implica (ou debera implicar) que o centro ten o seu propio proxecto ou plan TIC de formación en competencias dixitais do seu profesorado e alumnado, que ten espazos ou contornos propios en Internet (como é o seu sitio web ou blog), que está presente en redes sociais e fai visible o que xera, que mantén comunicación fluida coas familias a través das tecnoloxías ou que desenvolve con outros centros (da súa contorna ou de xeografías distantes) proxectos

educativos empregando ferramentas dixitais colaboradoras.

En conclusión, a revolución dixital está a lle provocar novos desafíos á escola do século XXI para que eduque os nenos e as nenas como cidadáns cultos, críticos e competentes, para desenvólense con éxito na sociedade dixital. Por esta razón, as tecnoloxías representan unha grande oportunidade para os MRP, xa que permiten poñer en práctica moitos dos principios pedagóxicos da Escola Nova e Moderna, como é a aprendizaxe a través da experiencia e a actividade, a metodoloxía do ensino por proxectos, a construción do saber polo alumnado, a aprendizaxe colaboradora, a personalización do ensino, entre outros. As TIC, se as empregamos axeitadamente, poderán facilitar o necesario troco do

paradigma pedagóxico, de xeito que mudemos dunha pedagogía expositiva dos contidos polo mestre a unha pedagogía activa de aprendizaxe a través da construción do saber polo alumnado. ■